

УДК 811.11

DOI <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2022-16-12>

Наталія КИЩЕНКО

кандидат філологічних наук, доцент кафедри міжнародних відносин та гуманітарних дисциплін, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, вул. Пирогова 9, Київ, Україна, 01601

ORCID: 0000-0002-7685-4518

Researcher ID: AAE-7785-2022

Магдалена ЗАБЕЛЬСКА

PhD, факультет англійської мови, Університет імені Адама Міцкевича, вул. Вєнявського 1, Познань, Польща, 61-712

ORCID: 0000-0002-9806-1981

Бібліографічний опис статті: Кіщенко, Н., Забельська, М. (2022). Метафоричне відображення війни в Україні лексичними засобами (на матеріалі політичного дискурсу). *Актуальні питання іноземної філології*, 16, 80–84, doi: <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2022-16-12>

**МЕТАФОРИЧНЕ ВІДОБРАЖЕННЯ ВІЙНИ В УКРАЇНІ ЛЕКСИЧНИМИ ЗАСОБАМИ
(НА МАТЕРІАЛІ ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ)**

Статтю присвячено метафоричним моделям відображення лексики війни в Україні. Важливість вивчення політичного дискурсу в контексті поточного військового конфлікту в Україні вже давно визнається в широко зрозумілих дослідженнях дискурсу, з багатьма лінгвістичними фокусами, серед яких є метафори. Воєнний дискурс про вторгнення в Україну, який входить до політичного дискурсу містить особливий наратив, який включає різні тематичні елементи в різноманітних синтаксичних конфігураціях, і цивільні особи, у центрі уваги цього поточного аналізу, є частиною цієї картини. У статті висвітлені результати пілотного дослідження, яке було спрямоване на вивчення метафоричного наративу висловлювань про війну. Стаття покликає пролити світло на дискурсивну конструкцію звичайних громадян в дискусіях на форумах. Особлива увага приділялася метафорам, а саме метонімії, пасивності учасників, а також специфічній сентенційній конфігурації, в якій вислови громадян подаються як ґрунт. У статті описано політичний дискурс та його підвид воєнний дискурс у якому вписано метафори емотивності та застосування пересічними громадянами українцями та поляками на форумах. Воєнний наратив представляє собою дискурсивний спосіб ведення війни. Коментарі людей, які дискутують на тему війни зосереджуються на загальних спостереженнях на основі конкретних подій в Україні, де пересічні громадяни є очевидцями основних подій та є постраждалими від воєнних дій. Цей підхід опирається на когнітивну лінгвістичну парадигму, яка має на меті висвітлити основні когнітивні процеси. Емотивність висловлювань громадян двох країн на форумах об'єднана метою визначити у політичному дискурсі, а саме у його підвиді воєнному дискурсі, ключові метафори, які яскраво описують ситуацію в Україні. У статті здійснено спробу виокремити метафору у висловах референтів про події, які зараз відбуваються на території України та дати цим висловам лінгвістичну характеристику та пояснити мотив висловлювань, які ілюструють семантико-синтаксичну роль риторики на різноманітних форумах. У представлених прикладах визначено використання слова Україна для різних референтів: як ціла нація, як цивільні, як уряд України.

Ключові слова: метафора, політичний дискурс, наратив, когнітивний процес.

Nataliia KISHCHENKO

PhD in Philology, Associated professor at the Department of International Relations and Humanitarian sciences, National Pedagogical Dragomanov University, Pyrogova str. 9, Kyiv, Ukraine, 01601

ORCID: 0000-0002-7685-4518

Researcher ID: AAE-7785-2022

Magdalena ZABIELSKA

PhD, Faculty of English, Adam Mickiewicz University Poznan, str. Wieniawskiego 1, Poznan, Poland, 61-712

ORCID: 0000-0002-9806-1981

To cite this article: Kishchenko, N., Zabielska, M. (2022). Metaforyczne widobrazhennia viiny v Ukraini leksychnymy zasobamy (na materialy politychnoho dyskursu) [Metaphorical representation of the war in Ukraine by lexical means (based on political discourse)]. *Current issues of foreign philology*, 16, 80–84, doi: <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2022-16-12>

METAPHORICAL REPRESENTATION OF THE WAR IN UKRAINE BY LEXICAL MEANS (BASED ON POLITICAL DISCOURSE)

The article is devoted to metaphorical models of reflecting the vocabulary of war in Ukraine. The importance of studying political discourse in the context of the current military conflict in Ukraine has long been recognized in widely understood discourse studies, with many linguistic tricks, including metaphors. The military discourse on the invasion of Ukraine, which is part of the political discourse, contains a special narrative that includes various thematic elements in various syntactic configurations, and civilians, the focus of this current analysis, are part of this picture. The article highlights the results of a pilot study aimed at studying the metaphorical narrative of statements about the war. The article aims to shed light on the discursive construction of ordinary citizens in forum discussions. Particular attention was paid to metaphors, namely metonymy, passivity of the participants, as well as the specific maximal configuration in which the statements of citizens are presented as the ground. The article describes the political discourse and its subtype military discourse in which the metaphors of emotionality and use of ordinary Ukrainians and Poles in forums are inscribed. Military narrative is a discursive way of waging war. The comments of people discussing the war focus on general observations based on specific events in Ukraine, where ordinary citizens witness the main events and are victims of hostilities. This approach is based on the cognitive linguistic paradigm, which aims to highlight the basic cognitive processes. The emotionality of the speeches of the citizens of the two countries at the forums is united in order to identify in the political discourse, namely in its subspecies of military discourse, key metaphors that vividly describe the situation in Ukraine. The article attempts to single out a metaphor in the statements of speakers about the events taking place in Ukraine and give these statements a linguistic description and explain the motive of statements that illustrate the semantic-syntactic role of rhetoric in various forums. The presented examples define the use of the word Ukraine for different referents: as a whole nation, as civilians, as the government of Ukraine.

Key words: metaphor, political discourse, narrative, cognitive process.

Актуальність проведення наукового дослідження викликана нагальною потребою дослідити сучасний наратив пересічних громадян України та Польщі під час опису власних емоцій та вражень використовуючи метафоричне порівняння на форумах обговорюючи війну в Україні та повномасштабне вторгнення на суверенну територію України.

Аналіз наукових досліджень. Спираючись на дослідження науковців Яворської та Чмир (2018), які досліджували медіатексти, що стосуються війни в Україні (2014–2016), у зв'язку з попередньою концептуальною схемою ВІЙНИ. У своєму підході до подій, які досліджуються, автори порівнюють локальний та фізичний характер війни з її глобальними наслідками та створений для неї підвидом політичного дискурсу. Метафорами у воєнному дискурсі займається науковець Альфред Мусолф (2016), який визначив, що метафори використовуються не лише для позначення конкретних цільових понять у політиці, а значущість метафор, які несуть прагматичну «додаткову цінність». Теоретико-методологічний підхід використовує у своїй праці Циркунова (2016) у своєму аналізі британської та американської онлайн-преси.

Метою дослідження є визначення основних метафор, які безпосередньо вживаються громадянами України та Польщі на різних форумах, їх емоційне забарвлення та порівняння частотності вживання тих чи інших метафор.

Виклад основного матеріалу. Основоположниками вживання метафор є Дж. Лакофф та Джонсон у своїй фундаментальній праці «Метафори, якими ми живемо» (1980), науковці стверджують, що метафори є не просто декоративним елементом мови, а основною схемою людського пізнання, дослідження метафор закріпили свій статус у лінгвістиці. З тих пір, метафори розглядаються не тільки як «засоби вираження переконань, поглядів та цінностей, а і як носії важливого значення для людського спілкування та високого соціального, етичного та політичного значення» (Musolff, 2016:2).

Поєднання підходу CDA та концептуальної метафори було досліджено науковцями Яворською та Чмир (2018), у своєму підході до подій, автори порівнюють локальний та фізичний характер війни з її глобальними наслідками та створеним для неї дискурсом. Дискурс воєнного наративу представляє дискурсивний спосіб ведення війни та включає

в себе такі елементи, як «зброя (літаки, танки, кораблі), використання, напади та оборонні дії, знищення об'єктів, людські жертви, загибель солдатів та мирних жителів під час конфлікту (які також належать до фізичної сфери)» (Яворська, 2017). Також науковець зосереджує свою увагу на три наратив про події, а також демонструє еволюцію в розумінні самого поняття війни (ПРИРОДНА СИЛА, СМЕРТЬ, ПЕРЕМІЩЕННЯ). Вона припускає, що «сприйняття Другої світової війни як прототипу поступово виходить з ужитку, а нинішній збройний конфлікт (війна) переміщається в центр концептуальної категорії» (Яворська, 2018). Яворська також акцентує свою увагу на зображенні війни та ролі перформативів (оголошення війни, підписання мирної угоди) та концепції структури перемоги, щодо сприйняття війни (Яворська, 2018, Чмир, 2018).

Подібні підходи до вивчення цієї теми використовуює і Циркунова (2016). Вона визначає три метафоричні моделі у висвітленні подій в Україні, а саме, Світ – це громада, Нація – суперник, Санкції – це покарання, Політика – це спорт.

Воєнний дискурс про вторгнення в Україну містить особливий наратив, який включає різні тематичні елементи в різноманітних синтаксичних конфігураціях, і цивільні особи, у центрі уваги цього аналізу, є частиною цієї картини.

У нашому дослідженні представлено 7788 слів, які були виокремлені із дискусійних форумів веб-порталів: GoWork.pl (5180 слів), tokfm.pl (2498 слів, з коментарів, що розміщені під статтями) та gazeta.pl (110 слів, з тем пов'язаних з поточними подіями), як оригінальні дописи так і коментарі, були використані у нашому пілотному дослідженні, щоб пролити світло на дискурсивну конструкцію пересічних громадян в дискусіях на форумах. Особлива увага приділялася метафорам, а саме метонімії, пасивності учасників, а також специфічній сентенційній конфігурації.

Нашу увагу привернули коментарі людей у обговореннях, що містять посилення або загальні спостереження на основі конкретних подій в Україні, які мають конкретне порівняння, в якому цивільне населення виступає як фон основних подій, водночас яке гостро постраждало від цих дій. Такий підхід ґрунтується на когнітивній парадигмі в лінгвістиці, в якій передбачено, що елементи мови ілю-

струють більш глобальні когнітивні процеси (Langacker, 1987:99, Evans and Green, 2006). Однією з основних когнітивних здібностей є розрізнення фігури/основи (сегрегація Evans and Green, 2006: 69), тобто здатність розрізняти фокусну точку та її сцену. Ця теорія заснована на передумові показу людині чорної дошки з білою крапкою, то людина ймовірно зосередиться на білій крапці (Langacker, 1987: 120).

Дотримуючись цієї лінії міркувань, коли одна сутність є більш значущою та являє собою фігуру, а друга сутність має меншу помітність та носить назву наземний або опорний об'єкт (Evans and Green, 2006: 69). За твердженням Талмі (2001), ця відмінність також стосується і мови. У мові фігура «потребує закріплення», тоді як основа «закріплює». Фігура та основа можуть взаємодіяти у різних конфігураціях наприклад часу, причини, результату, але в основі цього розрізнення лежить різне ознакове виділення (Талмі, 2001: 311). Отже фігура визначається з точки зору її орієнтації на основу/підґрунтя (Талмі, 2001: 312), у часовому чи просторовому плані.

У наведених нижче прикладах описані окремі події (насильство, економіка в умовах кризи, політичні амбіції) як фігура на тлі страждання/вмирання цивільних.

a) Although the war unavoidable because countries' economies are floundering another solution should be sought. Without violence. **Because the innocent are suffering here** regardless of race colour religion. [...] I am not siding with Russia or America. The fact is that **innocent people are dying**. Хоча війна неминуча, оскільки економіка країн занепадає, слід шукати інше рішення. Без насильства. Тому, що тут страждають невинні, незалежно від релігії та расового кольору. Справа в тому, що гинуть невинні люди. [*Mimo, iż wojna była nieunikniona, bo gospodarki państw kuleją powinno szukać się innej drogi. Bez przemocy. Bo tu akurat cierpią niewinni bez względu na rasę kolor wyznanie. [...] Nie bronie ani Rosji ani Ameryki. Faktem jest jedno. Ginę niewinni ludzie.*] Gowork.pl, other topics;

b) So far, political ambitions of the few are the reason **why so many are suffering**. **Поки що політичні амбіції небагатьох є причиною, чому так багато людей страждає.** [*Póki co to przez polityczne ambicje niektórych cierpi bardzo wielu.*] gazeta.pl

Furthermore, it is the civilians who are affected, in Francis and Kramer-Dahl's (2004) perspective, who "play a role of Goal, or 'done to' (2004: 173)", as a result of the war activities, indirectly, due to shortage of food, power cuts, etc., but also directly, sheltering from shelling, fleeing from the country or dying;

c) *How is it possible that they are still fine after what Russians are doing to Ukrainians.* [Jak to możliwe że nadal funkcjonują po tym co Rosjanie robią Ukraińcom.] gazeta.pl;

d) *Nevertheless, so far, it has been Russians who have murdered entire villages of civilians in Ukraine, not Ukrainians in Russia. And so far, it has been Russians shelling Ukraine, not Ukraine.* [Niemniej, póki co, to Rosjanie wymordowali całe wioski cywilów w Ukrainie, nie Ukraińcy w Rosji. I póki co, to Rosjanie ostrzeliwują Ukrainę, nie Ukraina Rosję.] gazeta.pl;

e) *I cannot fathom that soldiers are at war with civilians...* [Nie mogę pojąć, że żołnierze prowadzą wojnę z ludnością cywilną...] gazeta.pl;

f) *The goal is to prevent evacuation, so that people could stay. And then in order to enter the city, rape the children, kill, plunder and start fire. It is the aim of Russian bandits and monsters. That is their objective.* [Chodzi o to, żeby powstrzymać ewakuację, żeby ludzie zostali. A potem by wejść do miasta, gwałcić dzieci, zabijać, grabić i podpalać. O to chodzi rosyjskim bandytom i potworom. I taki jest ich cel.] gazeta.pl

Example f) above points to the plan for the people to remain in the city, again being

the ground for the war activities, but then it turns out that the "ground" becomes the "goal", of raping and killing. Additionally, in some other comment, g), it is explicitly observed that it is the configuration that matters, i. e., who does it to whom, that is important, and this should be changed.

a) *Dear Editors, let's change the narration, it is not Putin's war with Ukraine, but Russia's war with Ukraine. It is Russians who are fighting on the front against the civilians of Ukraine. After the war we were also taught that it was Hitlerites who were bad Germans were not mentioned. Hitlerites were from Mars? Then just like now it is people of a particular nation who are murdering who invaded the neighbour.* [Panowie i Panie redaktorzy zmieńcie narrację, to nie jest wojna Putina z Ukrainą to wojna Rosji z Ukrainą. Na froncie walczą Rosjanie przeciw mieszkańcom Ukrainy. Po II Wojnie Światowej też nas uczono, że hitlerowcy byli źli o Niemcach nie wspomniano. A hitlerowcy to byli z Marsa?. Tam jak i teraz mordują konkretni przedstawiciele narodu który napadł na sąsiada]. tokfm.pl

Висновки. У своєму дослідженні ми здійснили спробу виокремити метафору та виявили її тип а саме метонімію. Це виявлено в посиланнях на цілі в термінах їх частин. У представлених прикладах визначено використання слова Україна для різних референтів: як ціла нація, як цивільні, як уряд України.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Evans Vyvyan and Melanie Green. *Cognitive linguistics. An introduction*. Edinburgh: Edinburgh University Press. 2006.
2. Francis Gill, and Anneliese Kramer-Dahl. "Grammar in the construction of medical case histories", in: Caroline Coffin, Ann Hewings and Kieran O'Halloran (eds.), *Applying English grammar. Functional and corpus approaches*. London : Hodder Education, 2004. 172–190.
3. Knowles Murray and Rosamund Moon. *Introducing metaphor*. London : Routledge. 2006.
4. Lakoff George and Mark Johnson. *Metaphors we live by*. Chicago : Chicago University Press. 1980.
5. Langacker Ronald W. *Foundations of cognitive grammar*. Vol. 1: *Theoretical prerequisites*. Stanford : Stanford University Press. 1987.
6. Musolff Andreas. *Political metaphor analysis. Discourse and scenarios*. Bloomsbury Academic. 2016.
7. Talmy Leonard. *Toward a cognitive semantics*. Vol. 1: *Concept structuring system*. Cambridge, MA : MIT Press. 2001.
8. Tsirkunova Svetlana. "Through the prism of metaphor: a case study of the US and UK political discourse on the Ukraine conflict", *Acta Scientiarum*. 2016. 38, 4: 405–412.
9. Van Valin Robert D. *An introduction to syntax*. Cambridge : Cambridge University Press. 2001.
10. Van Valin Robert D. and Randy J. Lapolla. *Syntax: Structure, meaning and function*. Cambridge : Cambridge University Press. 1997.
11. Yavorska Galina. The concept of war in Ukrainian public discourse. Talk given at The Fourteenth International Cognitive Linguistics Conference (ICLC-14) University of Tartu, Tartu, Estonia, July 10–14, 2017. (<https://sisu.ut.ee/sites/default/files/proovin/files/yavorska.pdf>) (date of access: 22 Mar. 2022).

12. Yavorska Galina. “Hybrid war as a discursive construct”, *Strategic Priorities* 41, 4: 41–48. (<https://niss-priority.com/index.php/journal/article/view/115>) (date of access: 22 Mar. 2022).

13. Yavorska Galina M. and O. R. Chmyr. “Semantics of war and peace in modern Slavic languages: historical-typological aspect”. (https://www.academia.edu/37191607/Semantics_of_war_and_peace_in_modern_Slavic_languages_historical-typological_aspect.pdf) (date of access: 22 Mar. 2022).

REFERENCES:

1. Evans, Vyvyan and Melanie Green. (2006). *Cognitive linguistics. An introduction*. Edinburgh : Edinburgh University Press. [in English]

2. Francis, Gill, and Anneliese Kramer-Dahl. (2004). “Grammar in the construction of medical case histories”, in: Caroline Coffin, Ann Hewings and Kieran O’Halloran (eds.), *Applying English grammar. Functional and corpus approaches*. London : Hodder Education, 172–190. [in English]

3. Knowles, Murray and Rosamund Moon. (2006). *Introducing metaphor*. London : Routledge. [in English]

4. Lakoff, George and Mark Johnson. (1980). *Metaphors we live by*. Chicago : Chicago University Press. [in English]

5. Langacker, Ronald W. (1987). *Foundations of cognitive grammar*. Vol. 1: *Theoretical prerequisites*. Stanford : Stanford University Press. [in English]

6. Musolff, Andreas. (2016). *Political metaphor analysis. Discourse and scenarios*. Bloomsbury Academic. [in English]

7. Talmy, Leonard. (2001). *Toward a cognitive semantics*. Vol. 1: *Concept structuring system*. Cambridge, MA : MIT Press. [in English]

8. Tsirkunova, Svetlana. (2016). “Through the prism of metaphor: a case study of the US and UK political discourse on the Ukraine conflict”, *Acta Scientiarum* 38, 4: 405–412. [in English]

9. Van Valin, Robert D. (2001). *An introduction to syntax*. Cambridge : Cambridge University Press. [in English]

10. Van Valin, Robert D. and Randy J. Lapolla. (1997). *Syntax: Structure, meaning and function*. Cambridge : Cambridge University Press. [in English]

11. Yavorska, Galina. (2017). The concept of war in Ukrainian public discourse. Talk given at The Fourteenth International Cognitive Linguistics Conference (ICLC-14) University of Tartu, Tartu, Estonia, July 10–14, (2017). (<https://sisu.ut.ee/sites/default/files/proovin/files/yavorska.pdf>) (date of access: 22 Mar. 2022). [in English]

12. Yavorska, Galina. (2018). “Hybrid war as a discursive construct”, *Strategic Priorities* 41, 4: 41–48. (<https://niss-priority.com/index.php/journal/article/view/115>) (date of access: 22 Mar. 2022). [in English]

13. Yavorska, Galina M. and O. R. Chmyr. 2018. “Semantics of war and peace in modern Slavic languages: historical-typological aspect”. (https://www.academia.edu/37191607/Semantics_of_war_and_peace_in_modern_Slavic_languages_historical-typological_aspect.pdf) (date of access: 22 Mar. 2022). [in English]